

STRATÉGIES DE LA POLITESSE DANS LE DISCOURS TÉLÉVISUEL ROUMAIN ACTUEL

Luminița HOARȚĂ CĂRĂUȘU

lumicarausu@yahoo.com

Université *Alexandru Ioan Cuza*, Iași (Roumanie)

Abstract: *This paper examines the strategies of positive and negative politeness used by the participants in cultural programmes broadcast on Romanian television, talk-shows and debates. After clarifying the distinction between the two aforementioned types of TV broadcast, the author analyses the differences in applying the strategies of preservation of the positive and the negative faces according to the types of verbal interaction specific to the programme format, the integrating and the distancing strategies.*

Keywords: *politeness, face, talk-show, televised debate.*

1. Introduction

1.1. Le thème de l'analyse qu'entreprend notre étude envisage les stratégies de la politesse positive et de la politesse négative dans le discours télévisuel roumain actuel, au niveau des émissions culturelles. Comme dans tout type de discours oral organisé en dialogue, dans le discours télévisuel, les émissions télé de type talk-show et dans le débat télévisé (interaction médiante contrôlée), dans le cadre des échanges communicatifs entre les participants présents à l'interaction verbale en cours, les protagonistes de la conversation respective se servent de diverses stratégies de la politesse linguistique.

1.2. La motivation du choix du thème : il existe peu d'études analysant les stratégies de la politesse à partir d'un corpus dont fassent partie les émissions culturelles du type talk-show et débat télévisé.

1.3. Le but de notre investigation est d'identifier et d'analyser les stratégies de politesse dans le discours télévisuel roumain actuel, tel qu'il est réalisé dans les émissions culturelles.

1.4. Pour ce qui est **des méthodes** employées dans notre recherche, nous avons préféré **la méthode de l'analyse à partir d'un corpus** : « résultat d'une opération complexe, de déconstruction et reconstruction, les corpus, plus précisément ceux qui présentent une

plus grande étendue, permettent, surtout grâce aux lectures de type *réticulaire* rendues possibles par l'application des instruments d'analyse informatisée, une revalorisation des notions cardinales dans l'analyse du discours : discours/discursivité et texte/ textualité. » (Nagy, 2015 : s.v. *corpus*).

Au sujet du **corpus**, notre approche envisage, du point de vue des **stratégies de la politesse linguistique** présentes dans le discours, quatre émissions de télévision faisant partie de ce qui est appelé *discours télévisuel* et ayant comme élément commun l'invité de l'émission, Gigi Căciuleanu, chorégraphe et danseur réputé : 1. le talk-show réalisé lors de l'émission télévisée *100% Garantie* (présentateur Cătălin Ștefănescu); 2. le débat télévisé *Nocturnes* (présentatrice Marina Constantinescu) – des émissions de télévision faisant partie du CLRVAN 2013 : 244-251; 239-244¹ ; 3. le débat télévisé *La marque à Lechinois* (présentateur Cristian China Birta); 4. Le débat télévisé *Tête d'affiche* (présentatrice et réalisatrice Andreea Știliuc). Les deux derniers débats télévisés sont transcrits selon les conventions de transcription de CLRVAN 2013 : 11 (voir Annexes 1 et 2)² Si nous nous arrêtons à quatre émissions télé ayant un seul et unique invité, c'est parce que Gigi Căciuleanu est un danseur et un chorégraphe réputé que l'un des présentateurs des émissions analysées considère comme « quelqu'un qui est en lui-même un spectacle » (voir Annexe 1). D'ailleurs, Andreea Știliuc, l'une des présentatrices, parle de son invité en rappelant les quatre caractéristiques de sa personnalité : *l'émotion, l'énergie, la force et la vulnérabilité* (voir Annexe 2).

2. Cadre théorique

2.1. Le concept de politesse linguistique

La perspective générale sur la politesse est « fondamentalement *prescriptive* », la politesse étant vue comme « un ensemble de normes sociales – variables d'une communauté à l'autre – dont découlent des règles pratiques de comportement – des règles de comportement linguistique y compris – pour les membres de chaque communauté envisagée » (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 65-66). La politesse est un phénomène linguistique pertinent. À la fin des années 1970, un nouveau domaine d'investigation a été créé, surtout grâce aux linguistes Penelope Brown et St. C. Levinson (Brown, Levinson, 1987). Le système élaboré par Brown et Levinson représente, en matière de politesse linguistique, « le cadre théorique le plus élaboré, productif et célèbre », la notion de politesse prenant le sens de « partie de la pragmatique linguistique renfermant tous les aspects du discours générés par des règles dont la fonction est de préserver le caractère harmonieux de la relation

¹ Une étude sur le talk-show réalisé dans l'émission télévisée *100% Garantie* (présentateur Cătălin Ștefănescu) a déjà été publiée sous le titre *L'interaction médiée contrôlée. L'attitude communicative des interlocuteurs dans le talk-show roumain actuel (invités – des Roumains de la diaspora)* (Hoarță Cărașu, 2011a : 65-88) ; une autre étude concernant le débat télévisé *Nocturnes* (présentatrice Marina Constantinescu) a été publiée sous le titre *Un type d'interaction indirecte contrôlée. Le débat télévisé roumain actuel* (Hoarță Cărașu, 2011b : 56-63). Les deux études contiennent plusieurs types d'analyse des deux émissions de télévision.

² Une étude concernant l'interaction médiée contrôlée *La marque à Lechinois* (présentateur Cristian China Birta) est publiée sous le titre *Le discours télévisuel roumain actuel. Particularités pragmatiques. L'émission La marque à Lechinois, présentateur Cristian China Birta, invité Gigi Căciuleanu* (Hoarță Cărașu, 2020 : 192-207) ; une autre étude sur le débat télévisé *Tête d'affiche* (présentatrice et réalisatrice Andreea Știliuc) est publiée sous le titre *Particularités pragmatiques du débat télévisé Tête d'affiche, présentatrice et réalisatrice Andreea Știliuc, invité Gigi Căciuleanu* (Hoarță Cărașu, 2017 : 69-81). Aucune de ces études ne renferme l'analyse des stratégies de politesse utilisées par les actants de la communication présents dans les débats télévisés ci-dessus.

interpersonnelle » (n.t.) (Kerbrat Orecchioni, 1996 : 51). C'est pourquoi la politesse abonde en *formules de politesse* qui font sa célébrité. Les règles de politesse circonscrivent le comportement verbal et aussi les comportements non verbaux (manières à respecter lors d'un repas ou façons de faire usage des vêtements, etc.). Par la suite, nous parlerons uniquement de *la politesse linguistique*.

Clarifier les notions de *politesse positive* et *politesse négative* est une tâche obligatoire pour nous, car il existe un conflit implicite « entre le désir que tout homme a de jouir de l'appréciation et de l'accord de ses semblables ("positive face"), d'un côté et le désir d'agir conformément à ses propres idées et intentions ("negative face"), de l'autre » (Ionescu Ruxăndoiu, 1999 : 107-108). La politesse positive « a une fonction intégrative », vu qu'elle insiste sur les « éléments de communauté », alors que la politesse négative joue sur « le maintien (voire la mise en évidence) de la distance entre les individus » (Ionescu Ruxăndoiu, 1999 : 108).

2.1.A. La politesse positive

Parmi les principales stratégies de ce type de politesse on peut rappeler :

a. *la formulation de constatations concernant le récepteur, qui reflètent l'attention accordée à divers aspects de sa condition* : intérêts, désirs, nécessités, biens (Tu as une robe neuve ! Elle te va très bien.) ;

b. *l'exagération de l'intérêt, de la sympathie pour le récepteur* (« Mais il est super, ton intérieur. ») ;

c. *l'accroissement de l'intérêt de sa propre intervention dans la conversation, comme forme de manifestation de l'attention accordée au récepteur* (par l'alternance des temps verbaux, par l'emploi de formules propres à impliquer le récepteur etc.) ;

d. *l'emploi de formes d'expression spécifiques aux relations entre les membres d'un groupe* (formules par lesquelles on s'adresse ou on fait des références spécifiques) ;

e. *la recherche ou la mise en évidence de son accord avec le récepteur par le recours à des sujets de conversation « sûrs »* ;

f. *l'évitement du désaccord*, en éludant des réponses négatives à la réplique de son partenaire (la substitution de *non* par *oui, mais*, l'accord partiel, l'expression atténuée de ses propres opinions et même le mensonge conventionnel) ;

g. *la supposition ou l'affirmation de l'existence d'un « territoire » commun* par des procédés divers (la conversation phatique ou la médisance, l'emprunt de la perspective du partenaire, la manipulation des présuppositions) ;

h. *la blague* (à partir de connaissances et valeurs communes, qui donnent au récepteur le sentiment d'être à son aise) ;

i. *l'attitude optimiste* au sujet de la solution des problèmes discutés (qui comporte une bonne collaboration entre les partenaires) ;

j. *la participation des deux partenaires à l'activité envisagée*, par l'emploi du pluriel inclusif à la place de la première ou de la deuxième personne du singulier (« Puisque c'est toi qui as fait les gâteaux, *goûtons-en.* ») ;

k. la satisfaction du moi positif du récepteur par des « cadeaux » répétés (biens matériels et spirituels, sympathie, compréhension, coopération). (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 80-84)

2.1.B. La politesse négative

La meilleure modalité d'être « négativement poli » c'est d'éviter tout acte risquant de devenir menaçant pour le destinataire (critique, reproche etc.). Dans ce sens on emploie :

1. *la formulation indirecte des actes de discours* ; un exemple en est l'ordre, réalisé surtout par *l'impératif*. Or, le locuteur ne choisit que très rarement ce mode, car il a la possibilité de dire au lieu de « Ouvre la porte ! », « Pourrais-tu ouvrir la porte ? » ou « J'aimerais que tu ouvres la porte. » (n.t.) (Kerbrat Orecchioni, 1996 : 55).

2. *la question qui remplace le reproche* : « Tu n'as pas lavé la vaisselle ? » ; « C'est tout le temps que tu mets tant de sel dans la soupe ? » (n.t.) (Kerbrat Orecchioni, 1996 : 56) ;

3. *le remplacement de la critique par l'incompréhension* : « Je ne comprends pas très bien. » ; « Vous ne vous êtes pas exprimé trop clairement. » (n.t.) (Kerbrat Orecchioni, 1996 : 56) ;

4. *l'emploi du conditionnel* : « Vous devriez partir. » ; « Pourriez-vous fermer la porte ? » (n.t.) (Kerbrat Orecchioni, 1996 : 56) ;

5. *l'évitement d'un acte menaçant pour le récepteur par l'emploi d'un énoncé* préliminaire que la littérature de spécialité nomme *préséquence* (Hoarță Căraușu, 2003 : 61-66). Ainsi, on pourra énoncer par une préséquence :

a. *les sollicitations* : (« Pourrais-tu me rendre un service ? » ; « Avez-vous un petit moment ? ») ;

b. *les questions* : « Pourrais-je te poser une question ? » ;

c. *les critiques* ou *les objections* : « Pourrais-je faire une remarque/une observation/une petite critique ? » ;

d. *les invitations* : « Tu es libre ce soir ? » (n.t.) (Kerbrat Orecchioni, 1996 : 56-57).

La politesse négative comporte, « à côté des *indices paraverbaux* (voix calme, non pas aiguë, violente) et *mimo-gestuels* (position de la tête, direction du regard, sourire), une multitude de procédés de substitution ou d'addition » (Roventța Frumușani, 2004 : 49). Parmi ceux-ci, nous signalons :

a. *la formulation indirecte des actes de langage* (A : « Peux-tu me passer le sel ? » ; B : « Oui, je le peux. ») ;

b. *l'emploi du passé de politesse* (« Je voulais vous demander un conseil. ») ;

c. *l'utilisation de certains mécanismes à même de faire prendre de la distance et de rendre anonyme* (« Il aurait voulu trouver une solution rapide à cette situation. ») ;

d. *des glissements pronominaux intégratifs* (« Si on se faisait un café ? » qui peut remplacer « Je boirais un café. ») (Roventța Frumușani, 2004 : 49-50).

2.2. Le discours télévisuel – type de discours médiatique. Talk-show versus débat télévisé

Le discours télévisuel est un type de discours médiatique. Le discours médiatique comporte certaines particularités qui le différencient au point de vue fonctionnel des autres types de discours : le discours didactique, le discours religieux, le discours littéraire, le discours oral direct, spontané organisé sous forme de dialogue etc. D'abord, « le discours médiatique » (Roventța Frumușani, 2004 : 106) peut être envisagé comme « un discours général qui amalgame et focalise les connaissances et les croyances sur ce qui a été, est et

devrait être, évidemment avec l'accentuation du présent (“news”, “now”, “hic et nunc”), mais sans l'exclusion de la mémoire et de la prospective ».

La littérature de spécialité (Charaudeau, Ghiglione, 1997 : 77) fait la différence entre *talk-show*, d'un côté et *débat télévisé*, de l'autre. Ainsi le *talk-show* comporte-t-il „des discussions aimables de salon, sans aspérités et sans profondeur” (Nel, 1990 : 23), représentant un « duel d'orateurs qui met face à face un ou plusieurs locuteurs et une personne (ou plusieurs), en la présence (non obligatoire) d'un public dans le studio, tous étant placés sous la responsabilité d'un présentateur » (n.t.) (Nel, 1990 : 24). Le talk-show est « une forme d'interaction verbale organisée dans le but de mettre en évidence un conflit ou un drame humain sous diverses formes, en étroite liaison avec un thème-prétexte, impliquant un dispositif télévisuel », correspondant à une « *mise en spectacle* de la parole, destiné à servir un traitement sensible, émotionnel des deux formes du désordre humain : les conflits entre individus et les drames intimes de la personne, dans le but de «révéler le moi » (n.t.) (Charaudeau, Ghiglione, 1997 : 81). Le talk-show utilise « un mélange de genres (interviews, variétés, musique, reportages, enquêtes) afin de désamorcer la tension dramatique et de divertir aussi bien les téléspectateurs que le public présent dans la salle » (n.t.) (Charaudeau, Ghiglione, 1997 : 80).

De son côté, le *débat télévisé* est « une forme d'interaction verbale organisée avec l'intention de mettre en évidence *la vérité*, quelle qu'en soit la configuration, au sujet d'un thème impliquant divisé en problèmes et impliquant un dispositif télévisuel ». Le débat télévisé correspond à la « *mise en scène* de la parole, dont la fonction est de “découvrir la vérité” » (n.t.) (Charaudeau, Ghiglione, 1997 : 81).

Parmi les **points de contact** de ces deux genres de discours télévisuel il est à retenir que le talk-show aussi bien que le débat télévisé représentent des *formes d'interaction verbale*. De même, on retiendra que dans les deux types d'émissions télé, *les locuteurs s'adressent* à la fois *aux personnes présentes, au public du studio et aux téléspectateurs* placés sous la responsabilité du présentateur. Vu la distinction entre *interaction directe* (enregistrement face à face) et *interaction indirecte* (enregistrement par l'intermédiaire d'un moyen de communication : télé, radio, téléphone), les deux types d'émissions télé comportent une interaction indirecte, mais aussi une interaction contrôlée par le présentateur.

Parmi les particularités qui différencient les émissions télé de type show et débat télévisé qu'on a signalées, dans la littérature de spécialité on considère que le talk-show suppose des discussions sans profondeur, qui réalisent un mélange de genres destiné à divertir le public de la salle et les téléspectateurs, alors que le débat télévisé représente une interaction verbale ayant pour but la mise en évidence de la vérité concernant un thème qu'on a systématisé en problèmes. Par la suite, nous présenterons la manière dont certains points de contact et certaines particularités qui différencient ces deux types de discours télévisuel influencent les stratégies de la politesse qui les sous-tendent.

3. Stratégies de la politesse dans le discours télévisuel roumain actuel

3.A. Stratégies de la politesse positive dans le discours télévisuel roumain actuel

3.A.1. La présentation de l'invité (des invités) au début de l'émission : *compliments et remerciements*

Une des stratégies de la politesse positive c'est *la satisfaction du moi positif du récepteur*, satisfaction que l'on obtient en offrant tout le temps des « cadeaux » (biens matériels et spirituels, sympathie, compréhension, coopération) (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 80),

autrement dit, *la formulation de constatations sur le récepteur qui reflètent l'attention accordée aux plus divers aspects concernant sa condition* : intérêts, désirs, nécessités, biens (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 80). Ainsi, c'est dans la politesse positive que s'inscrit la manière dont Cătălin Ștefănescu, le présentateur et le réalisateur du talkshow ici en discussion, présente, en début d'émission, ses invités :

(1) „CȘ: salutare. salutare la toată lumea ↑ bine v-am regăsit la garantat sută la sută. vă invit din nou ↑ la o călătorie prin povești frumoase despre oameni ↑ ++ cărți ↑ ++ filme ↑ ++ muzici ↑ ++ și spectacole. +++ și ca să n-o mai lungesc ↑ + vă propun să vedeți ↑ + ce vă oferim azi ↑ + la garantat sută la sută. (fundal sonor muzical) *cunoscutul coregraf și dansator gîgi căciuleanu* ↓ + *împreună cu* ↑ + *răzvan penescu* ↓ + *creatorul fenomenului lînternet* ↑ + sînt invitații primei părți ai emisiunii de azi. ++ continuăm seria taxi driver. + în seara asta ↑ + avem ocazia ↑ + să vedem din nou ↑ + <F românia din taxi>. împreună cu mircea bogdan ↑ + un taximetrist care nu se știe să recite versuri ↑ + și să recomande lecturile sale din copilărie. +++ la arhivele garantat sută la sută ↑ + îl vedem pe nea Petru Armean. + un țaran care și-a construit un pian ↑ + și care-și invită consătenii la seri ↑ + de <F mozart>. +++ invitații părții a doua a emisiunii ↑ + sînt membrii excelentului grup byron. + la rubrica mari români ↑ + ne vom aminti de dinu lipatti. + iar la final ↑ + ca de obicei ↑ + ascultăm cîntarea oferită de prietenii și colegii din trupa de muzică de la garantat sută la sută. +++ (fundal sonor muzical) *un mare coregraf și dansator* ↓ + *plecat din românia cu mulți ani în urmă* ↑ + *acum conduce baletul național din chile* ↑ +++ *predă cursuri la paris* ↑ + *scrie minunat* ↑ + *montează spectacole în europa și în america de sud.* +++ *pe de altă parte* ↓ ++ *un om care nu și-a trîmbițat pasiunea* ↑ + *și-a pus-o la lucru în slujba ideilor în care crede. reușind să construiască o admirabilă instituție culturală.* + *e vorba despre lînternet.* ++ *aceștia sînt primii doi invitați ai emisiunii de azi.* ++ DOAMNELOR ȘI DOMNILOR ↑ ++ *să le spunem bun venit la garantat sută la sută* ↑ ++ *domnilor gîgi căciuleanu și răzvan penescu.* (aplauze) (fundal sonor muzical) da. bună seara ↑

GC: bună seara.” (CLRVAN 2013 : 246).

La politesse positive « exprime un effort d'appréciation entre collocuteurs, effort qui oblige à traiter le récepteur comme s'il était membre du groupe dont fait partie l'émetteur, faisant de lui une personne connue, agréée et appréciée » (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 79). De même, la politesse positive consiste en ceci qu'elle « produit à l'intention du destinataire des actes de parole à caractère essentiellement « antimenaçant » : des expressions de son accord, des offres, des invitations, des remerciements, des formules d'accueil etc. » (n.t.) (Kerbrat-Orecchioni, 1996 : 61). Ainsi, la manière dont Marina Constantinescu, présentatrice et réalisatrice du débat télévisé *Nocturnes*, introduit son invité en début de l'émission s'inscrit à son tour dans la *politesse positive*.

(2) „MC: Doar despre dans ↑ + teatru ↑ și muzică ↑ ++ în istoria culturii ↑ +++ a ↑ ++ într-un SPAȚIU ↑ ++ pe care încercăm să-l refacem acum ↑ ++ magic ↑ + spiritual ↑ ++ într-un ↑ + spațiu al creației pure ↓ autentice ↑ + de un devotament ↑ + EXTRAORDINAR. NOCTURNE de la teatrul ȚĂNDĂRICĂ. +++ de-a lungul timpului ↑ am avut șansa ca-n studioul ↓ + nocturnelor ↑ + să-i avem ↓ + fie pe miriam răducanu ↑ + fie pe johnny răducanu. ++ UN ELEMENT ↑ + *lipsea din acest trio* ↑ + *spiritual* ↑ + *din acest trio față de care* ↓ + *de fapt* ↑ +++ *încerc să m-apropii* ↑ +++ *cu mîntea și cu sufletul* ↑ ++ *de câte ori creăm ceva la nocturnele noastre.* ++ GIGI CĂCIULEANU. ++ anii au trecut ↑ ++ și probabil ↑ + c-așa a fost să fie ca ACUM ↓ ++ în acest moment ↑ + să fie și gîgi căciuleanu cu noi împreună ↑ ++ ca să refacem în această cutie magică ↑ ++ gîndul ↑ + pentru care această

emisiune se numește NOCTURNE. +++ mă bucur foarte mult că ↑ +++ ÎN SFÂRȘIT ↑ ++ în sfârșit ↑ ă ↑ +++ refacem ceva din ceea ce spuneam mai devreme. +++ ă ↑ ++ vă mulțumesc c-ați acceptat invitația noastră ↑ ++ și ↑ ++ ă ↑ ++ mărturisesc că ↑ +++ această întâlnire nu este deloc lipsită de emoție ↑ ++ pentru c-așa cum vă spuneam ↑ +++ v-aștept de mult. ++ și NOCTURNELE noastre aveau nevoie de gigi căciuleanu. ++ de mintea lui ↓ ++ atât de vie și de deschisă. +++ ă ↑ ++ am să-ncep foarte ex-abrupto. +++ unul din lucrurile ↓ +++ care m-a impresionat întotdeauna ↑ + la dumneavoastră ↑ + este ↑ +++recunoștința ↑ ++ pe care-o aveți față de un ↑ ++ mare artist ↑ +++ un ă ↑ ++ mare spirit ↑ ++ un om VIU ↑ + deschis la tot ceea ce înseamnă mișcare ↑ + teatru ↑ + la ce este VIU ȘI ADEVĂRAT. ++ pe-acest pământ. ++ sînteți printre puținii artiști ↑ + și personalități ↑ + care nu ezită ↑ + și caută motiv ↑ + și prilej ↑ + să aducă mulțumirile lui față de miriam răducanu. +++este un lucru care ↑ ++ mărturisesc ↑ + este tot mai rar ↑ + în lumea noastră. +++ această REVERENȚĂ. +++ pe care cineva o face în fața maestrului. +++ ă ↑ +++ miriam îmi spunea să nu suferi că nu sînt nici eu acolo ↑ + pentru că gigi este prelungirea mea. +++cine este miriam ↑ ++ răducanu PAPA cum îi spunem cu toții ↑ +++ pentru gigi căciuleanu ↑ +++ cel de ASTĂZI.” (CLRVAN 2013 : 241-242).

L'une des émissions que nous nous sommes proposé d'analyser (voir Annexe 1) débute par un portrait élogieux du danseur et chorégraphe Gigi Căciuleanu dressé par le présentateur de l'émission, Cristian China Birta : « un homme qui est en lui-même un spectacle », comme il dit à propos de Gigi Căciuleanu, en se servant d'une stratégie de la politesse positive qui suppose qu'on « traite le récepteur [...] comme une personne connue, agréée, appréciée » (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 79). Ainsi, le présentateur du débat télévisé ici en discussion présente son invité avec les mêmes moyens de la politesse positive :

(3) „CCB: a dansat pe scenă cu maya plisetskaya ↑ + pina bausch ↑ sau miriam răducanu ↑ + a dansat la teatrul balșoi din moscova ↑ + are propria lui companie de teatru ↑ + dans ↑ + la paris ↑ + și până de curând a condus baletul național din chile. ++ un om care este <Î ÎN SINE> un spectacol ↑ ++ gigi căciuleanu ↑ ++ o ediție eveniment ↑ ++ <Î IMEDIAT> la brandu' lu' chinezu.” (voir Annexe 1).

Comme il se doit, dans le débat télévisé *Tête d'affiche* Andreea Știliuc, présentatrice et réalisatrice, met dans son discours des marques de la *politesse positive*, type de politesse qui « reflète un effort d'appréciation entre les collocuteurs » (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 79). Ainsi, Andreea Știliuc fait appel, en début de l'interaction médiante contrôlée dont nous parlons (du type débat télévisé), une des stratégies de ce type de politesse qui consiste à « exagérer l'intérêt, l'approbation, la sympathie pour le récepteur » (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 80). Donc, la manière dont la présentatrice introduit son invité devient une marque de *politesse positive*, car, en parlant de la personnalité de celui-ci, elle signale : *l'émotion, l'énergie, la force et la vulnérabilité* :

(4) „AȘ: domnule gigi căciuleanu ↑ + + am avut șansa ↑ ca în ultimele săptămâni ↑ + să văd cum se construiește ↑ + spectacolul imagine all the people ↑ ++ și simt că aici în ↑ ++ sala mare a teatrului vasile alecsandri din iași ↑ + <Î PARCĂ> fiecare atom ↑ + ă ↑ + respiră emoția dumneavoastră ↑ + energia dumneavoastră ↑ + forța dumneavoastră ↑ dar și vulnerabilitatea dumneavoastră.” (voir Annexe 2).

3.A.2. *Le recours à des blagues*

Une autre stratégie qui tient de la politesse positive c'est *le recours à des blagues*. Cette stratégie repose sur « des connaissances et des valeurs communes qui aident le récepteur à se sentir à son aise » (Ionescu Ruxăndoiu, 2003 : 84). C'est d'une pareille blague que se sert Cătălin Ștefănescu, lorsqu'il parle d'un moment comique ayant eu lieu lors de la sortie du livre de Gigi Căciuleanu, *Je vends des volumes vecteurs* :

(5) „CȘ: gigi căciuleanu a vorbit foarte frumos la lansare ↑ ++ a fost lume foarte multă ↑ ++ și la un moment dat ↑ ++ o doamnă din ↑ ++ PRIMUL rând ↑ +++ după ce-a ASCULTAT ↑ ++ cu RĂBDARE ↑ ++ gigi a explicat ↑ a ↑ +++ a vorbit foarte mult despre corp ↓ + despre dans ↑ + despre faptu' că ↑ ++ aici nu avem un manual de dans ↑ +++ și la un moment dat ↑ + doamna foarte liniștită ↑ ++ a-ntrebat așa. +++ i-a zis. domnule căciuleanu ↓ ++ cartea asta a dumneavoastră despre masaj +++ ă ↑ +++ ce mișcări ar trebui să fac eu? ++ pentru că sufăr. ++ am reumatism ↑ ++ am ↑

GC: (râde) am mișcat o etajeră ↑ ++ și mă doare mâna.

CȘ: exact. ++ ă ↑ și am reumatism. ++ gigi ↑ + când se-ntâmplă momente din astea ↑ + dezarmezi?“ (CLRVAN, 2013 : 250-251).

Comparativement à d'autres émissions télé auxquelles Gigi Căciuleanu a été invité et que nous avons transcrites et analysées avec les moyens de la pragmatique (Hoarță Cărbăușu, 2011a; Hoarță Cărbăușu, 2011b), émissions où les présentateurs n'introduisaient que rarement des blagues dans le discours, dans l'émission *La marque à Lechinois* que nous sommes en train d'analyser (voir Annexe 1), le trait pertinent du discours du présentateur, Cristian China Birta, est *l'humour*, ses interventions dans la conversation étant parsemées de blagues ; l'humour représente une nouvelle stratégie de la *politesse positive* :

(6) „CCB: „încep emisiunea pe un ton foarte solemn ↑ ++ dar și foarte bucuros în același timp. ++ pentru că-n seara asta ↑ ++ am un invitat ↑ (face gestul OK) +++ a colaborat cu maya plisetskaya ↑ + a ↑ + cu pina bausch ↑ ++ a fost aplaudat la teatrul balșoi din moscova ↑ ++ frate ↑ ++ teatrul balșoi din moscova ↑ +++ a fost de ↑ + până de curând ↑ ++ directorul companiei naționale de balet din chile ↑ ++ și aș adăuga ↑ ++ cu de la mine putere ↑ + bineînțeles ↑ ++ pe lista de realizări ↑ ++ că nu știu de ce a acceptat să vină în emisiunea noastră ↑ ++ domnu' gigi căciuleanu ↑ + mulțumesc <Î TARE> mult ↑ ++ până prezența-n emisiune ↑ +++ sunt foarte onorat să vă cunosc ↑ +++ mai ales că ↑ ++ dar și în același timp intimidat ↑ ++ pentru că v-am văzut făcând repetiții. și ↑ ++ sunteți acel profesor ↑

GC: sunt [rău.

CCB: extrem] de simpatic dar foarte rău ↑ + da?“ (voir Annexe 1);

(7) „CCB: pentru că emisiunea se numește brandu' lu' chinezu ↑ ++ î ↑ ++ brandu' dumneavoastră ↑ + are particula <Î GIGI>. +++ sună destul de ciudat ↑ + totuși. + adică ↑ + vorbim de <Î DITAI> monstru' ↑ + în zona de ↑ + premiu ↑ ++ da ↑ ++ în artă ↑ +++ și vă numiți gigi. explicați [de unde ↑ +

GC: asta] spunea și bunica ↑ + nu putea să-l sufere. ++ ce nume-i ăsta ↑ + gigi. ++ ea voia să mă cheme iura. ++ frumos. ++ iura ↑ ++ ă ↑ +++ gheorghe ↑ + în fond ↑ ++ da. ++ și mama a zis nu. ++ nu pe rusește. ++ orice ↑ + numai pe românește. ++ și-am rămas gigi.“ (voir Annexe 1).

Gigi Căciuleanu perçoit Cristian China Birta, l'animateur de l'émission, comme drôle, son discours regorgeant de blagues, et il entre dans son jeu :

(8) „GC: da. da. +++ *vă mulțumesc pentru gest. (face și el gestul OK, făcut, anterior, de către moderator)* +++

CCB: a fost foarte ↑ +++ l-am făcut bine sau trebuia ↑ ++

GC: nu. +++ a fost foarte bine făcut ↑ +++ puteați să-l țineți puțin mai lung ↑ ++ ca <Î SĂ-L VADĂ> toată lumea. (râde) +++” (voir Annexe 1);

(9) „GC: *bunica-mi spunea goga.* ++ ceea ce nu-i mai frumos ↑ ++ tot atât de micuț e ↑ ++ deci ↑ +++ problema este că după aia vine și căciuleanu. + care-i foarte lung ↑ +++ care ↑ + *cu care-și fracturează limba* ↑ ++ toată lumea ↑ ++ francezii mai ales ↑ + care nu reușesc să-l spună ca lumea. ++ da. + și-atunci îmi spun gigi. + *ce face gigi?* ++ *dans?* + nu. ++ *face du jiji.* ++ așa-i spun ei. + deci mie-mi convine treaba asta pentru că-i scurt ↑ + e ca dalida ↑ ++ cine știe cum o chema pe dalida? ++ naiba știe. ++ da' era dalida. +++ și-atunci am rămas așa ↑ + *a devenit dintr-un mușumachi a devenit un fel de* ↑ ++ *î* ↑ ++ *două silabe* ↑ + *chinezești.* + *gi și gi.* +++ și ↑ ++ alea merg pe-nțelesul oricui ↑ + și îmi convin pentru că-i scurt când mă cheamă cineva ↑ ++ și nu pot să sufăr când mi se spune maestre ↑ ++ spuneți-mi gigi ↑ + că-i mai scurt.” (voir Annexe 1).

Le modérateur de l'émission, Cristian China Birta, introduit par la suite dans son discours une nouvelle blague et Gigi Căciuleanu y répond par une autre :

(10) „CCB: *pot să vă spun maestre gigi?* ++ (râde)

GC: nu. nu. (râde). +++ *gigi maestre.* da. + așa.” (voir Annexe 1).

Une marque de la *politesse positive* qui apparaît dans le discours du débat télévisé *Tête d'affiche* et que nous analysons aussi c'est l'humour. Par rapport à d'autres émissions télé où Gigi Căciuleanu a été invité, où les présentateurs introduisaient rarement des blagues, et aussi par rapport au débat télévisé *La marque à Lechinois* (2.12.2013, la chaîne Look TV), où le présentateur Cristian China Birta a comme invité toujours Gigi Căciuleanu, émission où le trait pertinent du discours du présentateur est l'*humour*, ses interventions dans la conversation étant saupoudrées de blagues, l'humour représentant une stratégie de politesse positive (Hoarță Cărbăușu 2020 : 192-207), dans l'émission *Tête d'affiche* (voir Annexe 2), les blagues appartiennent à l'invité de l'émission, Gigi Căciuleanu, et non pas à la présentatrice, Andreea Știliuc, qui est tout le temps attentive aux questions qu'elle adresse, de façon sobre et lapidaire, à l'invité de l'émission. Les réactions de la présentatrice aux blagues de Gigi Căciuleanu sont situées au niveau du non verbal. Elle rit, son rire étant lui aussi une marque de la *politesse positive* :

(11) „AȘ: domnule gigi căciuleanu ↑ + + am avut șansa ↑ ca în ultimele săptămâni ↑ + să văd cum se construiește ↑ + spectacolul imagine all the people ↑ + + și simt că aici în ↑ ++ sala mare a teatrului vasile alecsandri din iași ↑ + <Î PARCĂ> fiecare atom ↑ + ă ↑ + respiră emoția dumneavoastră ↑ + energia dumneavoastră ↑ + forța dumneavoastră ↑ dar și vulnerabilitatea dumneavoastră.

GC: *și trăsneala.*

AȘ: (râde).” (voir Annexe 2);

(12) „AȘ: și cât ați stat aici la iași ↑ + ă ↑ + am văzut că ↑ + ați tras cu ochiul la multe spectacole ↑ + ne-am întâlnit chiar într-o lojă ↑ +

GC: da. da. da ↑ + + eu ador teatrul și ador opera ↑ + bineînțeles. + + pentru că ↑ + + + ă ↑ + + omul nu poate trăi numai cu ce face el. + + și am văzut spectacole foarte frumoase ↑ + + într-adevăr ↑ + + + ă ↑ + + + opera din iași ↑ + ce ↑ + cele două spectacole pe care le-am văzut ↑ + traviata și lucia ↑ + + di lammermoor ↑ + + ă ↑ + + + superb. + + de nivel mondial. + + de nivel ↑ + ă ↑ + + chiar internațional ↑ + + + nu numai clădirea ↑ + vreau să spun spectacolele ↑ + + ă ↑ + cântăreții ↑ + artiștii ↑ + am admirat baletul în lucia di lammermoor ↑ + + unde făceau ↑ + s-au integrat atât de bine acțiunii ↑ + atât de frumos i-a dirijat andrei șerban și i-a ↑ + i-a ↑ + + pus în acțiune ↑ + c-aproape m-așteptam să cânte. + + să-nceapă să cânte. am fost și la spectacole de teatru ↑ + + ă ↑ + + + admir foarte mult actorii ↑ + + *ă admir pe cei cu care lucrez ↑ + cu toate că-i înjur și-i bat de dimineață până seara* ↑ + +

AȘ: (râde).” (voir Annexe 2);

(13) „GC: bunica s-a născut la sankt petersburg ↑ + + l-a cunoscut pe bunicul ↑ + + la varșovia ↑ + pentru că ↑ + + + ă ↑ + + + armatele țarului erau mereu peste tot atunci. + + adică erau ↑ + și în basarabia și în polonia ↑ + și s-au cunoscut acolo. + + și ↑ + + *bunicul care era român* ↑ *adică era basarabean* ↑ + *era moldovean.* + + + *a luat-o pe bunica* ↑ + *a furat-o* ↑ +

AȘ: (râde).” (voir Annexe 2).

3.A.3. Les cadeaux offerts au présentateur, aux spectateurs et aux téléspectateurs

À son tour, Gigi Căciuleanu s'avère être positivement poli envers le réalisateur de l'émission, Cătălin Ștefănescu : il avoue devoir danser le soir même une danse de son invention, sur de la musique de jazz, musique qu'il a choisie pour satisfaire à la passion du présentateur :

(14) „GC: *vreau să spun că asta-i un dans care l-am făcut pentru cătălin ștefănescu.* + + ă ↑ + *în primu' rând pentru că este pe o muzică de jazz* ↑ + *foarte frumoasă* ↑ + *pe charlie parker* ↑ + și *apoi pentru că-i propun o* ↑ + *un exercițiu de STIL* ↑ + + + *adică* ↑ + *așa cum* ↑ + ă ↑ + + *ravel a inventat un concert pentru mâna stângă* ↑ + + *la pian* ↑ + + *mâna mea stângă-i partea mea stângă* ↑ + și *mâna mea dreaptă -i* ↑ + *toată* ↑ + + + *tot corpul meu* ↑ + + *partea* ↑ + + *dreaptă a corpului.* deci am inventat ↑ + + un dans ↑ + + ă ↑ + numai cu partea dreaptă a corpului. + + braț și picior. + + + blocând celălalt în buzunar. + + + ceea ce-i greu pentru că nu ține cârma.

(muzică. GC dansează)” (CLR VAN, 2013 : 249-250).

La politesse positive „se manifeste surtout entre les interlocuteurs et le public ; c'est lui la cible parfaite de la politesse positive” (n.t.) (Militaru, 2007 : 410). Ainsi, Cătălin Ștefănescu et ses deux invités se témoignent-ils mutuellement du respect, de la sympathie et de la solidarité, tout comme ils en témoignent envers les spectateurs et les téléspectateurs ; pour offrir des cadeaux au public, ils choisissent des objets représentant quelque chose de fondamental dans leur vie :

(15) „CȘ: mulțumesc frumos pentru c-ați acceptat invitația noastră ↑ + + + ă ↑ + + să-ncep așa. + cu ce să-ncep? + + începem cu ↑ + + un lucru foarte important ↓ + + + înainte de a povesti cum v-ați cunoscut ↑ + și ca-n [xxx] ce legături vă leagă ↑ + + ă ↑ + + *s-aflăm* ↑ + *ce fel de obiecte ați adus* ↑ + *pentru că* ↑ + + + *în noul format la garantat sută la sută* ↑ +

am zis că ne folosim într-un mod sublim de invitații din prima parte a emisiunii ↑ + *domniile lor sînt rugate* ↑ + *să aducă* ↑ + *un obiect* ↓ + *o carte* ↑ + *un film* ↑ + *o muzică* ↑ ++ *ceva care la un moment dat* ↑ + *le-a schimbat viața. + și-a însemnat ceva fundamental în viața lor. + o operă de artă cu care se identifică* ↓ + *într-o formă sau alta. +++* *ă* ↑ ++ *ce-ai adus gîgi?*

GC: *eu am adus un film* ↑ + *pe care l-am văzut* ↑ + *cînd eram copil* ↑ + *și care m-a* ↑ + *m-a trîsnit la cap total. +++ am fost bolnav trei zile* ↑ + *literalmente am stat în pat* ↑ + *cu* ↑ + *cu temperatură* ↑ + *după ce-am văzut acest film* ↑ *la strada* ↓ *de felini. +++ așa. ++ deci asta este* ↑ *cred opera de artă care m-a* ↑ + *șguduit. + din temelii.”* (CLRVAN, 2013 : 246-247).

3.B. Stratégies de la politesse négative dans le discours télévisuel roumain actuel

3.B.1. L'emploi des pronoms personnels de politesse et de la deuxième personne du pluriel du verbe

En langue roumaine, le pronom personnel de politesse présente des formes différentes, « en fonction du degré de révérence et du caractère spécifique à la situation de communication » (Irimia, 1997 : 109); elles varient selon le genre, le nombre et le cas. Ce qui est propre à la langue roumaine, c'est l'emploi des pronoms personnels de politesse de troisième personne (*dumnealui, dumneaei, dumnealor*), à côté des pronoms personnels de politesse de deuxième personne (*dumneavoastră, dumneata*). Autrement dit, en langue roumaine il existe quatre degrés de politesse :

1. la politesse neutre : *dumnealui, dumneaei, dumneasa, dumnealor* ;
2. la politesse de niveau moyen : *dănsul, dumneata* ;
3. la politesse exprimée par des formes spécifiques : *dumneavoastră, Domnia Sa, Domnia lui, Domniile lor, Domniile voastre* ;
4. la politesse maximale, employée dans le style solennel : *Măria Ta, Majestatea Ta, Excelența sa, Înălțimea voastră* (Aioane, 2003 : 55).

Dans le talk-show analysé, nous avons identifié l'emploi du pronom personnel de politesse de la troisième personne, *domniile lor* :

(16) „CȘ: mulțumesc frumos pentru c-ați acceptat invitația noastră ↑ +++ *ă* ↑ ++ *să-ncep așa. + cu ce să-ncep?* ++ *începem cu* ↑ ++ *un lucru foarte important* ↓ +++ *înainte de a povesti cum v-ați cunoscut* ↑ + *și ca-n [xxx] ce legături vă leagă* ↑ ++ *ă* ↑ ++ *s-aflăm* ↑ + *ce fel de obiecte ați adus* ↑ + *pentru că* ↑ +++ *în noul format la garantat sută la sută* ↑ + *am zis că ne folosim într-un mod sublim de invitații din prima parte a emisiunii* ↑ + *domniile lor sînt rugate* ↑ + *să aducă* ↑ + *un obiect* ↓ + *o carte* ↑ + *un film* ↑ + *o muzică* ↑ ++ *ceva care la un moment dat* ↑ + *le-a schimbat viața. + și-a însemnat ceva fundamental în viața lor. + o operă de artă cu care se identifică* ↓ + *într-o formă sau alta. +++* *ă* ↑ ++ *ce-ai adus gîgi?*” (CLRVAN 2013 : 246-247).

Dans les débats télévisés que nous avons analysés, *La marque à Lechinois et Tête d'affiche*, nous avons remarqué la présence des pronoms personnels de politesse de troisième personne *dumneaei* et de deuxième personne, *dumneavoastră* :

(17) GC: *și-au plecat* ↑ *ă* ↑ + + + *au venit la bucurești* ↑ + *și-mi spunea întotdeauna cu mândrie* ↑ + *și c-o bucurie* ↑ + + *spunea* ↑ + *eu sunt româncă de două ori. + + + foarte frumos pentru cineva care vorbea numai moldovenește* ↑ + + + *eu* ↑ + *mic fiind* ↑ + *credeam că dânsa vorbește românește cu accent rusc. ↑ + + dar ea vorbește*

cum se vorbea acolo ↑ + + așa vorbea. + + + și bunica ne citea tot felul de povești din biblie ↑ + + + din ↑ + + științifico-fantastice ↑ + + îi plăceau acele lucruri deci ↑ + + + pe undeva ↑ + + pe noi copiii ne-a ↑ + + ne-a ↑ + + + ne-a fost un fel de televizor ↑ + + + nu exista televizor pe vremea aia. + + + deci seara ↑ + + + *dumneaei* ne citea ↑ + + și ne citea și ne vorbea [xxx] ne povestea istorii. ↑ + + era aproape ↑ + + nu știu cum să spun. + + + erau aproape ca niște istorii de aventuri. + + + [da (voir Annexe 2);

(18) CCB: *dumneavoastră* ați călătorit prin toată lumea asta. ++ în ↑ ++

GC: nu prin toată.

CCB: î ↑ ++ prin aproape toată lumea asta. ++ ă ↑ ++ lăsați-mă ↑ + nu mă faceți mai ↑ ++ adică pă lângă cât am călătorit eu ↑ + *dumneavoastră* sunteți un ↑ ++ ca valiza aia pe care se pun etichete. + recent ați fost ↑ ++ să nu pronunț greșit ↑ + în Mășcăuți? ++ republica moldova ↑ +

GC: da.da.da. + da. (voir Annexe 1).

Dans le débat télévisé *Nocturnes*, nous avons remarqué que la présentatrice de l'émission, Marina Constantinescu, emploie la deuxième personne du pluriel du verbe, dans le but de mettre en évidence la distance sociale entre ceux qui participent au débat télévisé respectif, et de ménager la face sociale de l'invité, *Gigi Căciuleanu*:

(19) „GC: și atunci la polarul ăla ↑ + se dădeau niște friște ↑ + niște niște ↑ + într-un fel de pahar și se dădea frișcă. +++ frișca aia afară mi se părea rea ↑ + rece ↑ + urâtă. + când o MÂNCAI ↑ + era de-o bunătate unică. +++ de-atunci ↑ + [simt că și dansul e la fel.

MC: a trebuit *să mâncați* ↑ + exact]. *să înghițiți* acest tip de dans ↑ + ca să ↑ + îi *simțiți* gustul și [tentația.” (CLR VAN 2013: 244);

(20) MC: a topit-o] ↑ + cum *spuneți*.

GC: exact.

MC: pe dinăuntru.

GC: pe dinăuntru. +++

MC: dar nu era oare ↑ +++ nu. ++ altceva vreau să vă-ntreb. ++ *credeți* că ↑ + acest ↑ + altfel de dans ↑ + se poate face ↑ + ă ↑ + fără să ai ↑ + pașii aceștia de + de studiu clasic? ” (CLR VAN 2013 : 245).

Conclusion

Dans la présente communication, nous avons identifié et analysé (par une analyse qualitative) les stratégies de politesse présentes dans le discours télévisuel roumain actuel, ayant comme corpus des émissions à spécifique culturel. Parmi les stratégies de politesse positive que nous avons identifiées et analysées, il y a la présentation de l'invité (des invités) au début de l'émission : les compliments et les remerciements ; l'emploi des blagues et les cadeaux offerts au présentateur, aux spectateurs et aux téléspectateurs. Parmi les stratégies de politesse négative identifiées le long de l'investigation, nous rappelons l'emploi des pronoms personnels de politesse et de la deuxième personne du pluriel du verbe.

BIBLIOGRAPHIE

- AIOANE, Mirela, (2003), *Formele alocutive și reverențiale în limbile romanice. Pronumele alocutive în limbajul publicitar*, Iași, Editura Universitas XXI.
- BROWN, Penelope, LEVINSON, St. C., (1987): *Politeness. Some universals in language usage*, Cambridge, Cambridge University Press.
- CHARAUDEAU, Patrick, GHIGLIONE, Rodolphe, (1997), *La parole confisquée. Un genre télévisuel: le talk show*, Paris, Dunod.
- HOARȚĂ CĂRĂUȘU, Luminița, (2003), *Elemente de analiză a structurii conversației*, Iași, Editura Cermi.
- HOARȚĂ CĂRĂUȘU, Luminița, (2011a), *Interacțiunea mediată controlată. Comportamentul comunicativ al interlocutorilor în talk show-ul românesc actual (invitați – români din diasporă)*, in *Limbaj și context*, „Revistă de lingvistică, semiotică și știință literară”, Bălți, Republica Moldova, Universitatea de stat „Alec Russo”, Anul III, nr. 2, pp. 65-88.
- HOARȚĂ CĂRĂUȘU, Luminița, (2011b), *Un tip de interacțiune mediată controlată. Dezbateră televizată românească actuală*, in *Limbaj și context*, „Revistă de lingvistică, semiotică și știință literară”, Bălți, Republica Moldova, Universitatea de stat „Alec Russo”, Anul III, nr. 1, pp. 56-63.
- HOARȚĂ CĂRĂUȘU, Luminița, (2013), *Corpus de limbă română vorbită actuală nedialectală*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” [= CLRVAN 2013].
- HOARȚĂ CĂRĂUȘU, Luminița, (2017): *Particularități pragmatice ale dezbaterii televizate* **Cap de afiș**, moderator și realizator *Andreea Știlinc*, invitat *Gigi Căciuleanu*, in *Revista Studii și cercetări științifice. Seria Filologie*, Universitatea „Vasile Alecsandri” din Bacău, Plurilingvism și interculturalitate, nr. 38/2017, Bacău, Editura „Alma Mater”, pp. 69-81.
- HOARȚĂ CĂRĂUȘU, Luminița, (2020), *Discursul televizual românesc actual. Particularități pragmatice*. *Emisiunea Brandu' lu' Chinezu*, moderator *Cristian China Birta*, invitat *Gigi Căciuleanu*, in vol. Felicia Dumas, Simina Mastacan (coordonatoare), *Magistrul din viața noastră: Maria Carpor*, Iași, Editura Junimea, pp. 192-207.
- IONESCU RUXĂNDOIU, Liliana, (1999), *Conversația. Structuri și strategii*, București, Editura All Educational.
- IONESCU RUXĂNDOIU, Liliana, (2003), *Limbaj și comunicare. Elemente de pragmatică lingvistică*, București, Editura All Educational.
- IRIMIA, Dumitru, (1997), *Gramatica limbii române*, Iași, Editura Polirom.
- KERBRAT-ORECCHIONI, Catherine, (1996), *La conversation*, Paris, Seuil.
- KERBRAT-ORECCHIONI, Catherine, (1992), *Les interactions verbales*, Paris, Armand Colin.
- MILITARU, Marina-Luminița, (2007), *Strategii ale politeții și ale impoliteții în talk-show-ul electoral*, in *Limba română. Stadiul actual al cercetării*, Editura Universității București, pp. 407-412.
- NEL, Noël, (1990), *Le débat télévisé*. Paris, Armand Colin.
- NAGY, Rodica (coord.), (2015), *Dicționar de analiză a discursului*, Iași, Institutul European.
- ROVENȚA-FRUMUȘANI, Daniela, (2004), *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, București, Editura Tritonic.

Annexe 1

Situația de comunicare³

Data înregistrării: 2.12.2013

Autorul înregistrării: Luminița Hoarță Căraușu

Locul înregistrării: postul de televiziune Look TV, dezbateră televizată *Brandu' lu'*

Chinezu

Participanții:

CCB - Cristian China Birta, moderator

GC – Gigi Căciuleanu, dansator și coregraf

Autorul transcrierii: Luminița Hoarță Căraușu

Durata toală a pasajelor transcrise: 30 de minute

CCB: a dansat pe scenă cu maya plisetskaya ↑ + pina bausch ↑ sau miriam răducănu ↑ + a dansat la teatrul balșoi din moscova ↑ + are propria lui companie de teatru ↑ + dans ↑ + la paris ↑ + și până de curând a condus baletul național din chile. ++ un om care este <ÎN SINE> un spectacol ↑ ++ gigi căciuleanu ↑ ++ o ediție eveniment ↑ ++ <IMEDIAT> la brandu' lu' chinezu.

CCB: încep emisiunea pe un ton foarte solemn ↑ ++ dar și foarte bucuros în același timp. ++ pentru că-n seara asta ↑ ++ am un invitat ↑ (face gestul OK) +++ a colaborat cu maya plisetskaya ↑ + a ↑ + cu pina bausch ↑ ++ a fost aplaudat la teatrul balșoi din moscova ↑ ++ frate ↑ ++ teatrul balșoi din moscova ↑ +++ a fost de ↑ + până de curând ↑ ++ directorul companiei naționale de balet din chile ↑ ++ și aș adăuga ↑ ++ cu de la mine putere ↑ + bineînțeles ↑ ++ pe lista de realizări ↑ ++ că nu știu de ce a acceptat să vină în emisiunea noastră ↑ ++ domnu' gigi căciuleanu ↑ + mulțumesc <TARE> mult ↑ ++ pântru prezența-n emisiune ↑ +++ sunt foarte onorat să vă cunosc ↑ +++ mai ales că ↑ ++ dar și în același timp intimidat ↑ ++ pentru că v-am văzut făcând repetiții. și ↑ ++ sunteți acel profesor ↑

GC: sunt [rău.

CCB: extrem] de simpatice dar foarte rău ↑ + da?.

GC: da. da. +++ vă mulțumesc pentru gest. (face și el gestul OK, făcut, anterior, de către moderator) +++

CCB: a fost foarte ↑ +++ l-am făcut bine sau trebuia ↑ ++

GC: nu. +++ a fost foarte bine făcut ↑ +++ puteați să-l țineți puțin mai lung ↑ ++ ca <SĂ-L VADĂ> toată lumea. (râde) +++

CCB: pentru că emisiunea se numește brandu' lu' chinezu ↑ ++ î ↑ ++ brandu' dumneavoastră ↑ + are particula <Î GIGI>. +++ sună destul de ciudat ↑ + totuși. + adică ↑ + vorbim de <DITAI> monstru' ↑ + în zona de ↑ + premiu ↑ ++ da ↑ ++ în artă ↑ +++ și vă numiți gigi. explicați [de unde ↑ +

GC: asta] spunea și bunica ↑ + nu putea să-l sufere. ++ ce nume-i ăsta ↑ + gigi. ++ ea voia să mă cheme iura. ++ frumos. ++ iura ↑ ++ ă ↑ +++ gheorghe ↑ + în fond ↑ ++ da. ++ și mama a zis nu. ++ nu pe rusește. ++ orice ↑ + numai pe românește. ++ și-am rămas gigi.

GC: bunica-mi spunea goga. ++ ceea ce nu-i mai frumos ↑ ++ tot atât de micuț e ↑ ++ deci ↑ +++ problema este că după aia vine și căciuleanu. + care-i foarte lung ↑ +++ care ↑ + cu care-și fracturează limba ↑ ++ toată lumea ↑ ++ francezii mai ales ↑ + care nu reușesc să-l spună ca lumea. ++ da. + și-atunci îmi spun gigi. + ce face gigi? ++ dans? + nu. ++ face du jiji. ++ așa-i spun ei. + deci mie-mi convine treaba asta pentru că-i scurt ↑ + e ca dalida ↑ ++ cine știe cum o chema pe dalida? ++ naiba știe. ++ da' era dalida. +++ și-atunci am rămas așa ↑ + a devenit dintr-un mușonachi a devenit un fel de ↑ ++ î ↑ ++ două silabe ↑ + chinezești. + gi și gi. +++ și ↑ ++

³ Nous avons réutilisé les normes de transcription de Hoarță Căraușu, CLRVAN 2013 : 11.

alea merg pe-nțelesul oricui ↑ + și îmi convin pentru că-i scurt când mă cheamă cineva ↑ ++ și nu pot să sufăr când mi se spune maestre ↑ ++ spuneți-mi gigi ↑ + că-i mai scurt.

CCB: pot să vă spun maestre gigi? ++ (râde)

GC: nu. nu. (râde). +++ gigi maestre. da. + așa.

CCB: ați avut așa ↑ +++ cel mai tare când vi s-a stălcit numele ↑ ++ cam ce națiune face treaba asta?

GC: cred că francezii totuși ↑ + pentru că au probleme cu cele două ↑ ++ ă ↑ ++ vocale ↑ e ↑ + a ↑ ++ când văd ălea două li se pare că ceva parcă pe englezește ar fi ↑ +++ ă ↑ ++ și ↑ + ă ↑ ++ cele patru silabe cu una în plus. ++ că ↑ + ciu ↑ + le ↑ + a ↑ + nu. cum depășește a ↑ + <Î PATRA> silabă ↑ ++ li se oprește un pic mecanismu' și ↑ ++ da' nu-mi pasă. + am avut o ↑ ++ foarte frumoasă ↑ + experiență cu numele ↑ ++ la ↑ ++ în Franța ↑ + tocmai la ↑ + în brețania ↑ + care e franța și e ↑ +++ mi-a mers bine acolo tocmai pentru că mă cheamă căciuleanu. + tocmai.

CCB: dumneavoastră ați călătorit prin toată lumea asta. ++ în ↑ ++

GC: nu prin toată.

CCB: î ↑ ++ prin aproape toată lumea asta. ++ ă ↑ ++ lăsați-mă ↑ + nu mă faceți mai ↑ ++ adică pă lângă cât am călătorit eu ↑ + dumneavoastră sunteți un ↑ ++ ca valiza aia pe care se pun etichete. + recent ați fost ↑ ++ să nu pronunț greșit ↑ + în Mășcăuți? ++ republica moldova ↑ +

GC: da.da.da. + da.

CCB: loc de unde vă trageți.

GC: basarabia. + hai să spunem lucrurilor cum sunt. ++ de unde mă <Î TRAG> fără să știu foarte bine. pentru că eu m-am născut ↑ + m ↑ ++ la București ↑ + și mă consider bucureștean și ↑ +++ îmi place asfaltu' ↑ și îmi place ↑ + ă ↑ + îmi <Î PLACE> toată ↑ +++ porcăria unui oraș mare ca parisul ↑ + ca bucureștiul ↑ +++ da' <Î DEODAT>-am descoperit o altă lume. + acum am fost la Mășcăuți acolo ↑ + pe ↑ +++ pă o altă lume. ++ nu numai în alt timp ↑ ++ ă ↑ + în același timp ↑ + ă ↑ ++ se deschide-așa un fel de vale.

CCB: apropo ↑ ++ vorbind de lumea satului ↑ + o lume a satului mai <Î MODERNĂ> ↑

GC: cu internet ↑ + cu ↑ + ăla nu-i sat ↑ + ăla-i un capăt de lume ↑ +++ e tărâmul celălalt. + am fost pe lume ailaltă.

CCB: vreau neapărat ↑ + că tot suntem la capitolul ăsta ↑ + lumea satului ↑ ++ cum vreți să-i spuneți ↑ + ă ↑ ++ să vă-ntreb ce părere-aveți despre ↑ +++ folclor. + despre muzica ↑ ++ folclorică. + știți de ce? + pentru că există două dimensiuni. + unii o preamăresc ↑ + istorie ↑ + tradiție ↑ + și ceilalți care zic ↑ + asta-i o porcărie ↑ +++ ceva de mijloc aș vrea ↑ + să am muniție când mai vorbesc cu alții.

GC: eu în copilărie am trăit cu televizorul care dădea tot felul de muzici populare. + și nu puteam să le sufăr. ++ ca să vă spun drept. + <Î ÎNSĂ> ↑ +++ tot așa prin adolescență ↑ am avut norocul să fac unul din nocturnele cu miriam răducanu a fost ↑ +++ al șaselea cred nocturn a fost bazat pe teme folclorice. + a vrut doamna papa ↑ + miriam ↑ +++ și-am zis <Î AOLEU> folclor ↑ + cum o să fie? ++ și-am avut noroc. am tot felul de noroace de genu' ăsta ↑ ++ îl cunoșteam foarte bine pe directorul institutului de folclor. + mihai pop. + care m-a invitat aici pe la hovary ↑ + și m-am dus în beci acolo ↑ + și-am descoperit niște momente extraordinare. + niște ↑ + ă ↑ + cum nu ↑ ++ nu era deloc folcloru' ăla care ↑ +++ m ↑ +++ m ↑ +++ preamărea colectivizarea și naiba știe ce ↑ ++ era un folclor de-o profunzime ↑ + și mi-am dat seama după aia călătorind în lume ↑ + mi-am spus că undeva prin sudul acelei <Î ENORM> de lungi republici de chile ↑ + care e ↑ + la <Î CAPĂTU'> pământului ↑ + un fel de mășcăuți al lumii ↑ + ă ↑ ++ ă ↑ ++

CCB: (râde)

GC: se aud sonorități ↑ ++ pe care le-aud ↑ + buciumu' ăla. + există. + pe anzii ăia de șase mii de metri ↑ ++ au ↑ + au făcut un spectacol cu niște buciume <Î EXACT> parcă erau luate de la noi.

Annexe 2

Situația de comunicare⁴

Data înregistrării: 11.05.2015

Autorul înregistrării: Luminița Hoarță Căraușu

Locul înregistrării: postul de televiziune TVR3 Iași, dezbateră televizată *Cap de afiș*

Participanții:

AȘ - Andreea Știliuc, moderator și realizator

GC – Gigi Căciuleanu, coregraf

Autorul transcrierii: Luminița Hoarță Căraușu

Durata totală a înregistrării: 51 de minute și 46 de secunde

Durata toală a pasajelor transcrise: 15 minute și 41 de secunde

AȘ: domnule gigi căciuleanu ↑ + + am avut șansa ↑ ca în ultimele săptămâni ↑ + să văd cum se construiește ↑ + spectacolul imagine all the people ↑ + + și simt că aici în ↑ + + sala mare a teatrului vasile alecsandri din iași ↑ + <Î PARCĂ> fiecare atom ↑ + ă ↑ + respiră emoția dumneavoastră ↑ + energia dumneavoastră ↑ + forța dumneavoastră ↑ dar și vulnerabilitatea dumneavoastră.

GC: și trăsneala.

AȘ: (râde).

GC: da. + + un artist care nu-i trăsnet nu e artist. + cred eu. sîntem cu toții loviți de fulger ↑ și duși cu pluta. + + + dacă ↓ + vrem să ↑ + realizăm ceva ↑ + trebuie să ne cultivăm ambele. + și forța și vulnerabilitatea ↑ + + și nebunia ↑ + și calculul până la urmă. adică strategia ei. + + orice spectacol ↑ + + are-n spate-o strategie ↓ + da ↑ + + + în primul o nebunie. + + adică iese dintr-un fel de nebunie. [xxx] suntem în această sală ↑ + și vreau să vă spun că mă leagă ↑ + două amintiri din copilărie. + adică două amoruri din copilărie ↑ + de această ↑ + + de acest teatru ↑ + + prima era natalia vronski ↑ + care fusese primă balerină la iași ↑ +

AȘ: verișoara dumneavoastră ↑ +

GC: vara mea ↑ + + + care ↑ + era pentru mine și-un model ↑ + + ea terminase școala în momentul în care eu intram la școala de coregrafie ↑ + + și pentru mine era așa ↑ + era ↑ + + natașa era ↑ + sumumul a ceea ce se poate realiza în dans. + + și al doilea era miluță gheorghiu. + + + o să râdeți + + + pentru că ↑ + mic fiind ↑ + îmi plăcea la nebunie ↑ + + + știam toate piesele pe de rost ↑ + + în teatrul meu de păpuși reluasem ↑ + + momente cu miluță gheorghiu ↑ + deci pe undeva ↑ + teatrul acesta este foarte familiar ↑ + este al meu.

AȘ: și cât ați stat aici la iași ↑ + ă ↑ + am văzut că ↑ + ați tras cu ochiul la multe spectacole ↑ + ne-am întâlnit chiar într-o lojă ↑ +

GC: da. da. da ↑ + + eu ador teatrul și ador opera ↑ + bineînțeles. + + pentru că ↑ + + + ă ↑ + + omul nu poate trăi numai cu ce face el. + + și am văzut spectacole foarte frumoase ↑ + + într-adevăr ↑ + + + ă ↑ + + + opera din iași ↑ + ce ↑ + cele două spectacole pe care le-am văzut ↑ + traviata și lucia ↑ + + di lammermoor ↑ + + ă ↑ + + + superb. + + de nivel mondial. + + de nivel ↑ + ă ↑ + + chiar internațional ↑ + + + nu numai clădirea ↑ + vreau să spun spectacolele ↑ + + ă ↑ + cântăreții ↑ + artiștii ↑ + am admirat baletul în lucia di lammermoor ↑ + + unde făceau ↑ + s-au integrat atât de bine acțiunii ↑ + atât de frumos i-a dirijat andrei șerban și i-a ↑ + i-a ↑ + + pus în acțiune ↑ + c-aproape m-așteptam să cânte. + + să-nceapă să cânte. am fost și la spectacole de teatru ↑ + + ă ↑ + + + admir foarte mult actorii ↑ + + îi admir pe cei cu care lucrez ↑ + cu toate că-i înjur și-i bat de dimineată până seara ↑ + +

AȘ: (râde).

GC: ă ↑ + + dar îi admir. + + în primul rând ↑ + îi admir foarte tare în primul rând pentru că mă suportă. + + + în al doilea rând pentru că încearcă ↑ + așa cum pot ei să-și ↑ + dea la o parte nebunia personală ↑ + și să intre într-a mea. + + v-am spus de vreo câteva ori azi ↑ + + cuvântul nebunie ↑ + + pentru că acesta mă bântuie. + + + mă bântuie nu în sensul nebuniei patologice a

⁴ Nous avons réutilisé les normes de transcription de Hoarță Căraușu, CLRVAN 2013 : 11.

știu câte instrumente ↑ + + + ei bine ↑ + + se ducea în sat și îi îngrijea pe ↑ + + + cred că locuitorii o iubeau foarte tare ↑ + + și pe ea și pe bunicu' ↑ + + dar pe ea mai mult. + + + ea se considera de două ori româncă. + + + prima oară pentru c-a fost ↑ + + s-a căsătorit în moldova ↑ + + în basarabia ↑ + + și-n al doilea rând pentru că ↑ + + după ce-a fugit din basarabia ↑ + + chiar fugit. + + + ei au fugit cu ultimul tren. + + + a ↑ + + + bunica luând cu ea numai biblia și cactusul ↑

AȘ: (râs amar).

GC: și-au plecat ↑ a ↑ + + + au venit la bucurești ↑ + + și-mi spunea întotdeauna cu mândrie ↑ + + și c-o bucurie ↑ + + spunea ↑ + + eu sunt româncă de două ori. + + + foarte frumos pentru cineva care vorbea numai moldovenește ↑ + + + eu ↑ + + mic fiind ↑ + + credeam că dânsa vorbește românește cu accent rusesc. ↑ + + dar ea vorbește cum se vorbea acolo ↑ + + așa vorbea. + + + și bunica ne citea tot felul de povești din biblie ↑ + + + din ↑ + + științifico-fantastice ↑ + + îi plăceau acele lucruri deci ↑ + + + pe undeva ↑ + + pe noi copiii ne-a ↑ + + ne-a ↑ + + + ne-a fost un fel de televizor ↑ + + + nu exista televizor pe vremea aia. + + + deci seara ↑ + + + dumneai ne citea ↑ + + și ne citea și ne vorbea [xxx] ne povestea istorii. ↑ + + era aproape ↑ + + + nu știu cum să spun. + + + erau aproape ca niște istorii de aventuri. + + + [da.

AȘ: în] ce limbă ați visat mai întâi? + + + în română sau în rusă?

GC: o să râdeți. + + + mama mi-a spus că ↑ + + în momentul în care dorm și vorbesc în vis ↑ + + + vorbesc o limbă necunoscută. + + + nu știu în ce limbă visez. + + + cred că nu se visează într-o limbă. + + + frânturi ↑ + + + nu știu ce-nseamnă. + + + vis ↑ + + visele ↑ + + ați ↑ + + m-ați întrebat ceva foarte important pentru mine. A ↑ + + + eu trăiesc în vis foarte puternic ↑ + + nu știu când e realitatea și când îi visul. + + + am vrea cinci șase vise pe ↑ + + + sau visuri pe ↑ + + + a ↑ + + + noapte ↑ + + + care seamănă cu aventurile lui james bond ↑ + + + cu ↑ + + + cu ↑ + + + foarte tumultuoase ↑ + + + foarte colorate ↑ + + se spune că-i semn de schizofrenie asta ↑ + + sau de nebunie ↑ + + + revin la nebunie ↑ + + + adică mă trezesc a ↑ + + + parcă atunci încep să visez ↑ + + + parcă atunci parcă ↑ + + realitatea este un vis mai calm decât visele de noapte. + + + a ↑ + + + iar limba-n care visez ↑ + + + în care mă trezesc ↑ + + + e foarte des limba țării în care mă aflu. + + + dacă mă aflu în românia e pe românește ↑ + + + dacă mă aflu într-o țară de limbă spaniolă ↑ + + + nu știu de ce. + + + cu toate că n-ar fi trebuit dar îmi revin în spaniolă ↑ + + + poate că efortul pe care-l fac să vorbesc în ↑ + + + limba respectivă ↑ + + + mă face să ↑ + + mă trezesc cu acea limbă. + + + asta nu-nseamnă că și visez în acea limbă. + + + visez în limba mișcării și a imaginilor.